

DATUM	DNR
2020-05-25	2020-2.3.1-247/1
Finansdepartementet 103 33 Stockholm	ERT DNR Fi2020/00727/E4

Långtidsutredningen 2019

Delegationen mot segregations yttrande utgår från myndighetens uppdrag att bidra till att öka långsiktiga effekter av insatser för att minska och motverka social och ekonomisk segregation på nationell, regional och lokal nivå.

Sammanfattning

Delegationen mot segregation har läst Långtidsutredningen med stort intresse, eftersom ojämlikhet är en fråga som har betydelse för segregationen i samhället. I utredningen beskrivs, förklaras och analyseras inkomstskillnaderna på ett förtjänstfullt vis. I takt med att inkomstskillnader har ökat sedan 1990-talet, har även den socioekonomiska segregationen i Sverige ökat. Utifrån utredningens scenariobeskrivningar kommer inkomstskillnader fortsätta att öka och därmed riskerar även segregationen att fortsatt öka. Myndigheten tycker att denna utvecklingen är högst oroande.

Delegationen mot segregation delar utredningens analys att den ekonomiska politiken här kan spela en viktig roll för utvecklingen. En aktiv politik kan därmed bidra till att minska och motverka segregationen i samhället. Även om det i utredningen inte finns några förslag att ta ställning till vill myndigheten lämna följande synpunkter som kan vara viktiga att beakta vid utformandet av den ekonomiska politiken:

- Det är viktigt att ta hänsyn till och analysera den sammanlagda effekten av skillnader i inkomst, utbildningskvalitet och intergenerationell rörlighet för boende i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med boende i andra områden.
- För att få en fördjupad kunskap och förståelse för den socioekonomiska segregationens konsekvenser bör analyser genomföras mellan geografiska områden som är mindre än kommuner, exempelvis demografiska statistikområden (DeSO).
- I konsekvensanalyser av allt ifrån kortsiktiga insatser till större sociala reformer bör analyserna även innehålla hur dessa åtgärder kan komma att påverka segregationen.

Yttrande

Långtidsutredningens syfte är att ge ett underlag för utformningen av den ekonomiska politiken. En ofta uttalad målsättning bakom den svenska välfärdsmodellen är att utjämna livschanser och ge individen möjlighet att nå sin fulla potential. Offentliga välfärdstjänster kan i det avseendet fylla en viktig funktion genom att ge mer likartade möjligheter för individer i samhället oberoende av bakgrund, livssituation och bostadsort. Segregation är en av de stora samhällsutmaningarna och den socioekonomiska segregationen har ökat i Sverige i takt med att inkomstskillnaderna har ökat sedan 1990-talet. Delegationen mot segregation ser behovet av att anlägga ett segregationsperspektiv på utredningen.

Det är viktigt att ta hänsyn till den sammanlagda effekten av skillnader i inkomst, utbildningskvalitet och intergenerationell rörlighet för boende i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med andra.

En av de bakomliggande orsakerna till segregation är ekonomisk ojämlikhet och myndigheten tycker att utvecklingen av ökade inkomstskillnader är oroande. I långtidsutredningens betänkande framgår bland annat att det finns en viss osäkerhet kring vilka effekter inkomstskillnader har för ett av bostadsområden och segregation i Sverige. Delegationen mot segregation instämmer i resonemanget som förs kring kausala samband. Däremot vill myndigheten lyfta fram den geografiska platsens betydelse för jämlika uppväxt- och livsvillkor.

Alla påverkas nämligen av ett samhälle som är segregerat. I ett samhälle som har koncentrationer av människor med likartade bakgrunder och förutsättningar i exempelvis bostadsområden och där skillnaderna i uppväxt- och levnadsvillkor blir för stora, riskeras sammanhållningen. Det kan leda till misstänksamhet, känsla av otrygghet, bristande tillit och samhörighet och ett ökat "vi och dom"-tänkande.

Segregationen har emellertid mer negativa konsekvenser för människor i områden med socioekonomiska utmaningar än för boende i andra områden. Både den svenska och den internationella forskningen visar att boende i områden med socioekonomiska utmaningar får sämre livsmöjligheter sett till skolresultat, utbildningsnivå och möjligheter på arbetsmarknaden, liksom när det gäller hälsa och levnadsvanor.

Segregation får också konsekvenser för det demokratiska deltagandet. I en av myndighetens nyligen publicerade rapporter visar resultaten att det demokratiska deltagandet bland boende i områden med socioekonomiska utmaningar är lägre jämfört med andra. Exempelvis var deltagande i riksdagsvalet 19 procentenheter lägre i dessa områden jämfört med i områden med goda socioekonomiska förutsättningar.

Risken att hamna i eller drabbas av kriminalitet skiljer sig också åt. Det kan bero på att omgivningen påverkar våra strategier och beteenden, att vi missgynnas om vi inte har resursmässigt starka kontaktnät men också på att människor som bor i vissa områden stigmatiseras och diskrimineras. Stigmatiseringen och diskrimineringen försvåras av att den socioekonomiska och etniska segregationen i hög grad sammanfaller.

I långtidsutredningen diskuteras måttet intergenerationell rörlighet i inkomster (IGE). Om barn uppvuxna i familjer med lägre ekonomisk standard inte har samma tillgång till exempelvis en välfungerande skola, högre utbildning eller specifika karriärvägar, kan arbetsmarknadens funktionssätt försämrats och ekonomin hindras att nå sin fulla potential. Låg rörlighet kan med andra ord leda till lägre tillväxt. Det framgår också att det inte har skett några dramatiska förändringar av den intergenerationella rörligheten generellt, dock kan rörligheten ha förändrats mer för olika delgrupper av befolkningen.

Det finns en rad faktorer som visat sig påverka den intergenerationella rörligheten. I långtidsutredningen lyfts det även fram att det finns andra mekanismer, såsom segregation och arbetsmarknadens utformning som potentiellt kan påverka den intergenerationella rörligheten. Det framkommer också att kunskapsläget är svagare vad gäller dessa mekanismer.

Delegationen ser ett behov av att beskriva, analysera och ta fram kunskap om de sammanlagda konsekvenserna av skillnader i inkomst, utbildningskvalitet och intergenerationella rörligheten för boende i områden med socioekonomiska utmaningar jämfört med boende i andra områden.

För att få en fördjupad kunskap och förståelse för den socioekonomiska segregationens konsekvenser bör analyser genomföras på en lägre geografisk nivå.

Delegationen mot segregation vill lyfta fram att olika sätt att mäta ojämlikhet ger olika utfall. I långtidsutredningen används bland annat Ginikoefficienten som är ett vanligt mått för att studera inkomstskillnader och ekonomisk ojämlikhet mer generellt. Måttet i sig är ett summerat mått vilket innebär att den inte kan ge oss någon information om utvecklingen i olika delar av fördelningen.

Delegationen mot segregation vill betona vikten av att undersöka inkomstfördelningen ur ett segregationsperspektiv. De flesta kommuner är ganska stora avseende befolkning och yta vilket gör att det kan finnas skillnader i exempelvis befolkningens sammansättning mellan olika stadsdelar och tätorter och glesare bebyggelser.

Genom att möjliggöra analyser på lägre geografiska nivåer kan hänsyn tas till variationer inom och mellan kommuner samt till hur olika geografiska områden förhåller sig till varandra. Många av de variabler som används i långtidsutredningen går att bryta ner på lägre geografiska nivåer, det vill säga, demografisk statistikområdesnivå (DeSO). Delegationen mot segregation ser behovet av att inkludera analyser på denna nivå, då olika sätt att mäta ojämlikhet resulterar i olika utfall. För att skapa en uppfattning om ojämlikheten på lägre geografiska nivåer samt hur den socioekonomiska segregationen utvecklas behöver analyser över utvecklingen i olika DeSO-områden med tillhörande bakgrundsvariabler såsom kön, inrikes/utrikesfödd, svensk/utländsk bakgrund, födelseregion samt vistelsetid, beaktas. För en fördjupning se Delegationen mot segregations rapport "Ett nationellt system för uppföljning av segregation".

I konsekvensanalyser av allt ifrån kortsiktiga insatser till policys och sociala reformer bör analyserna även innehålla hur dessa åtgärder kan komma att påverka segregationen.

Delegationen mot segregation vill betona att det finns flera anledningar till att utvecklingen i Sverige bör ses som oroande. De senaste 30 årens utveckling mot ökad ekonomisk ojämlikhet kommer inte brytas av sig själv. Myndigheten delar utredningens analys av att en fortsatt ökning av inkomstskillnader inte är oundviklig, utan att här spelar den ekonomiska politiken en viktig roll för utvecklingen. En aktiv politik med insatser, policys och reformer kan därmed bidra till att öka jämlikheten och därmed minska och motverka segregation.

Myndigheten anser att det är viktigt att politiker vid utformandet av den ekonomiska politiken beaktar ett segregationsperspektiv när det kommer till insatser, policys och reformer. Analyser ur ett segregationsperspektiv handlar om att se hur samhället håller ihop i ett socialt och ekonomiskt perspektiv. Vid inrättandet av insatser, policys och sociala reformer bör det i konsekvensanalyser ingå i att analysera hur dessa åtgärder kan komma att påverka segregationen.

I detta ärende har tillförordnad direktör Anders Kessling beslutat. Analytiker Jesper Bornlinder Thiborg har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har också analytiker Ulrika Gustafsson deltagit.

Anders Kessling

Jesper Bornlinder Thiborg